

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Aşağıdaki sorularımın, **Hazine ve Maliye Bakanı Lütfi Elvan** tarafından Anayasanın 98 ve İç Tüzüğü'nün 96. ve 99. Maddeleri gereğince yazılı olarak cevaplandırılmasını arz ederim.

Av. Abdullah Koç

HDP Ağrı Milletvekili

TÜİK tarafından açıklanan ‘‘İl Bazında Gayrisafi Yurt İçi Hasıla, 2019’’ verilerine göre Gayrisafi Yurt İçi Hasıla’dan (GSYH) en yüksek payı %30,7 ile İstanbul almıştır. İl düzeyinde cari fiyatlarla GSYH hesaplamalarına göre; 2019 yılında İstanbul 1 trilyon 327 milyar 452 milyon TL ile en yüksek GSYH’ya ulaşmış ve toplam GSYH’dan % 30,7 pay almıştır. İstanbul’u, 395 milyar 731 milyon TL ve %9,2 pay ile Ankara, 263 milyar 38 milyon TL ve % 6,1 pay ile İzmir izlemiştir. GSYH’dan en yüksek payı alan ilk beş il, 2019 yılında toplam GSYH’nin % 53,7’sini oluşturmuştur.

Milli gelir refah göstergesi olarak kabul edildiğinden, kişi başına düşen gelirin miktarı bize aynı zamanda yaşam kalitesini de göstermektedir. İl bazında kişi başına GSYH’da; İstanbul 86 bin 798 TL ile ilk sırada yer alırken, onu 81 bin 228 TL ile Kocaeli ve 71 bin 27 TL ile Ankara izlemektedir. Son üç sırada ise; 18 bin 708 TL ile Van, 17 bin 465 TL ile Şanlıurfa ve 16 bin 727 TL ile Ağrı illeri yer almaktadır.

Ağrı’da yaşayan bir yurttaşın gelirinin İstanbul’da yaşayan bir yurttaşın gelirinin beşte birinden az olması dikkati çeken bir husustur. İstanbul’da yaşayan bir yurttaş, elde ettiği gelirin beşte birinden az bir geliri elde edebildi (yüzde 19). Buna uygun olarak hayatını sürdürmeye çalıştı. Bu noktada şöyle bir itiraz gelebilir: Sözü edilen Doğu ve Güney Doğu’daki bu illerde yaşam İstanbul’a göre daha ucuzdur (örneğin ev kiralari ve gıda gibi). Bundan emin olamayız. Buna rağmen yaşamın bu bölgelerde daha ucuz olduğunu kabul etsek dahi eşitsizlikler azalmıyor diyebiliriz.

Bölgesel farklılıkları azaltmak için ‘bölgeye daha fazla yatırım yapmak’ gibi öneriler yeterli mi? Bölgesel kalkınma farklılığının bazı çevreler tarafından çok başvurulan bir açıklama ancak sadece bir sonuç. Bu sonuca yol açan daha derindeki temel ekonomik, politik ve sosyal nedenlerin neler oldukları ortaya konulmalı ve bunlara uygun çözümler önerilmeli. İl bazında kişi başına GSYH’da; seçim bölgem olan Ağrı ilimizin en son sırada yer alması gelir dağılımında adaletsizliğin, yoksulluğun ve işsizliğin Ağrı’da hangi boyutlarda olduğunu bir göstergesidir. Milli gelirden en az pay alan ve son üç sırada yer alan illerin de Kürt nüfusunun yoğun yaşadığı iller olması da bölgesel eşitsizliğe ve gelir dağılımındaki adaletsizliğe somut bir örnektir.

Bu bağlamda;

1. İllerin ve bölgesel gelir eşitsizliklerinin sebeplerinin neler olduğuna dair çalışmalarınız mevcut mudur?
2. Ağrı ilinin 16 bin 727 TL ile en son sırada yer almasının nedenleri nelerdir? Ağrı ilinin ekonomik durumu ile ilgili Bakanlığınız bir girişimde bulunmuş mudur veya bulunacak mıdır?
3. 2002-2020 yılları arasında Ağrı'da işsizlik oranının yıllara göre dağılımı ne kadardır?
4. İl ve bölge bazlı eşitsizliklerin giderilmesi için bir çalışmanız var mıdır, varsa kapsamı ve içeriği nedir?
5. Gelir dağılımındaki bu adaletsizliği gidermek için hangi mali politikaları ve araçları kullanmayı düşünüyorsunuz?
6. Milli gelirden en az pay alan illerin Kürtlerin nüfusunun yoğun olduğu illerden olmasını Bakanlığınız nasıl gerekçelendirmektedir?